

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครบรอบ 24 ปี

29 มิถุนายน 2541

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงปาฐกถา

ในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
7 พฤศจิกายน 2538

ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2

เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครบรอบ 24 ปี

29 มิถุนายน 2541

จัดพิมพ์โดย

ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

2541

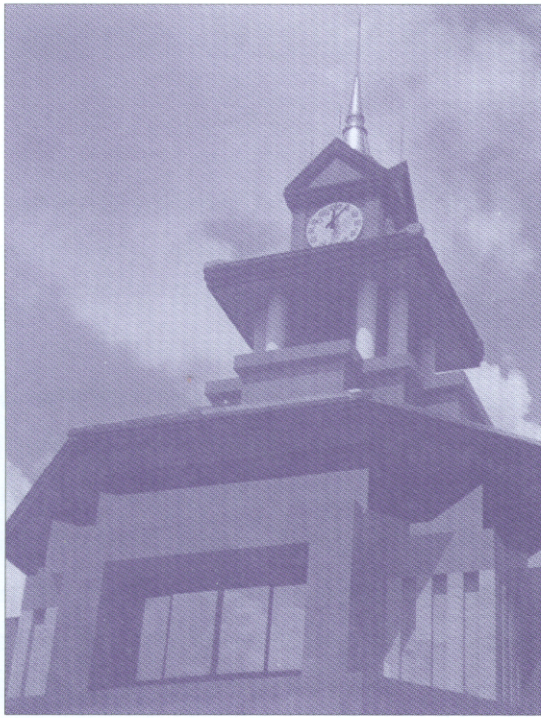

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ ห้องทรงงาน
อาคารวิจัยและการศึกษาดอเนื่อง ฯ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
25 พฤศจิกายน 2540

ความนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นนักวิชาการที่เลิศด้วยความรู้ความสามารถ ทรงรอบรู้และรู้ลึกในทุกด้าน พระราชวินิจฉัยเรื่องใดๆ สุขุมลุ่มลึก แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพความเป็นเลิศทางวิชาการโดยแท้

ในโอกาสนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นปาฐกถาเรื่อง การศึกษากับการพัฒนาประเทศ ซึ่งทรงแสดงใน "วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี" ครั้งที่ 9 วันที่ 7 พฤศจิกายน 2538 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์เผยแพร่เพื่อแสดงถึงความเป็นปราชญ์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง

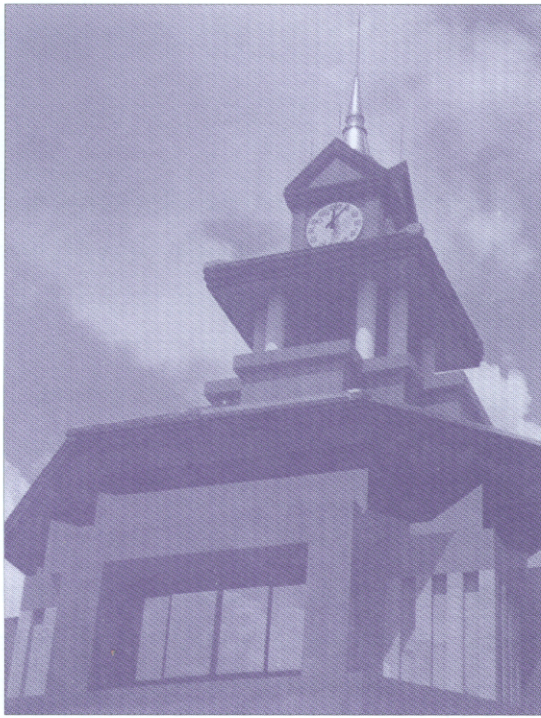

การศึกษากับการพัฒนาประเทศ

เรื่องการศึกษากับการพัฒนาประเทศในตอนนี้มีคนกล่าวกันมาก เรื่องการศึกษากลับกลายเป็นเรื่องทันสมัย อาจเป็นเพราะว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่กำลังร่างกันอยู่เพื่อใช้เป็นแผนพัฒนาประเทศ ระหว่าง พ.ศ.2540-2544 นั้น เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ครั้งนี้ก็จะเป็นโอกาสพิเศษ เพราะที่เปิดโอกาสให้คนหลายพวกหลายหมู่ได้ออกความคิดเห็น ผิดกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับอื่นๆที่ผ่านมา ที่คณะกรรมการไม่ได้เปิดฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเท่าครั้งนี้ การสัมมนาต่างๆ เกี่ยวกับแผนพัฒนาฉบับนี้ในเรื่องการศึกษาก็มีหัวข้ออยู่หลายเรื่อง เช่น การศึกษากับสังคมสารสนเทศ การขยายโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษา การศึกษาของไทยในสังคมโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยภาพรวมแล้วก็คือ ความเพียรพยายามที่จะช่วยกันแสวงหายุทธศาสตร์การศึกษาที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในกระแสความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและหลากหลายในสังคมโลก เผอิญได้ฟังคนพูดมาก็จับใจกับคำพูดที่ว่า "ไม่ควรพัฒนาเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ แต่ควรจะพัฒนาคนด้วย" ฟังแล้วความหมายจะเป็นอย่างไร หรือว่าพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับพัฒนาคนต่างกันอย่างไร หรือการศึกษามีบทบาทอย่างไรในตอนนี้ ก็เป็นเรื่องที่ควรช่วยกันคิดต่อไป ฟังเขาอธิบายแล้ว แต่ก็ลืมไปแล้ว ถ้าอย่างนั้นก็ถือว่าเอาเองดีกว่า อย่าว่าตามที่คนอื่นพูดเลย เพราะว่าจำอีกก็ลืมอีก

เจ้าหน้าที่เก่าแก่คนหนึ่งใน FAO ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้วกล่าว

ให้ฟังว่า ในช่วงที่กำลังกล่าวกันมากเรื่อง Human Rights หรือสิทธิมนุษยชนนั้น ท่านอยู่ FAO ได้กล่าวว่า สิทธิพื้นฐานของบุคคลที่สำคัญที่สุดคือ การมีอาหารบริโภคเพียงพอตามมาตรฐานการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้ เพราะอาหารเป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ มีเรี่ยวแรงและมันสมองที่จะคิดการต่างๆ นอกจากเรื่องอาหารแล้ว ข้าพเจ้าอยากจะเพิ่มเติมสิทธิพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งคือ **เรื่องการศึกษา** เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ช่วยให้คนเราสามารถทำอะไรได้นอกเหนือจากธรรมชาติหรือที่เป็นสัญชาตญาณ การได้อาหารเลี้ยงร่างกายหรือการได้ศึกษาเรียนรู้ นั้น เป็นเรื่องที่ว่า ยิ่งได้เร็วเท่าไรก็ยิ่งดี สิ่งที่ได้จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาของคนเราไปตลอดชีวิต ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่พวกเราที่นั่ง ๆ กันอยู่ในที่นี่ ในฐานะสมาชิกของสังคมควรจะช่วยเหลือกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พวกเราเป็นผู้มีโอกาสดีแล้ว ที่นั่งกันอยู่ที่นี่ก็อายุเกิน 10 ปีขึ้นไป ช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ก็ควรจะช่วยเหลือผู้อื่นให้มากที่สุด ให้เขามีโอกาสได้รับอาหารที่ดี ได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเขา หรือเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต เป็นเครื่องมือที่จะหาอาหารแสวงหาความรู้เพิ่มเติม หรือแสวงหาอะไรอื่น ๆ ต่อไปตลอดชีวิตตามความสามารถของเขาและตามกระแสของสังคม

ข้าพเจ้าจึงเห็นด้วยกับหน่วยราชการและเอกชนที่ให้บริการในการตั้ง **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หรือศูนย์เลี้ยงเด็ก ศูนย์ป้อนเด็ก ที่ให้ผู้ปกครองนำเด็กมาให้ได้อาหารที่เหมาะสม ในตอนต้นข้าพเจ้าไม่ได้เห็นความสำคัญของการเอาเด็กมาเข้าศูนย์หรือเข้าโรงเรียนแต่ยังเล็กมากนัก เพราะเด็ก ๆ ควรจะใกล้ชิดกับพ่อแม่จะดีกว่า หรือเรียนรู้จากพ่อแม่ หรือจากผู้ใหญ่ในสังคม ดีกว่าที่จะมาอยู่ในโรงเรียน มา

เอาตัวอย่างจากเด็กเล็กๆ ด้วยกัน และติดเชื้อโรคเมื่อมาอยู่ด้วยกัน
 มากๆ แต่เมื่อได้ไปเห็นความจริงในหมู่บ้านหลายแห่ง หรือหลายๆ
 สังคม ที่ผู้ปกครองของเด็กไม่สามารถจะดูแลเด็กได้ดีด้วยหลายสาเหตุ
 อาจเป็นเพราะไม่สามารถจะหาอาหารเลี้ยงเด็กได้ดีเพียงพอ ไม่มี
 ความรู้ความสามารถที่จะทำได้ หรือว่าไม่มีเวลาต้องไปทำมาหากิน
 การที่เราอยากจะช่วยเขานั้น การตามเข้าไปในหมู่บ้าน แล้วเดินไปที่
 ละบ้าน ดูว่าคนนั้นเป็นอย่างไร คนนี้เป็นอย่างไร ควรจะช่วยเหลือเรื่องอะไรนั้น
 ค่อนข้างจะยาก ยากกว่าที่จะไปที่ศูนย์เด็กหรือที่โรงเรียน เอามารวม
 กันทีเดียว มองทีเดียวก็เห็น หรือว่าช่วยพร้อมๆ กัน ก็เป็นความ
 สะดวกของผู้ที่อยากจะช่วย หรือผู้ที่ต้องการจะเอื้อเพื่อเด็ก

โรงเรียนหลายแห่งที่มีศูนย์เด็กช่วย แต่คนที่จ่ายเงินบางแห่ง
 เขาอธิบายให้ฟังว่า ไม่ใช่ว่างเงินหรือว่าอยากร่ำรวย เราควรที่จะ
 ช่วยคนที่รู้จักช่วยตนเอง คนที่ไม่สนใจ ไม่แม้แต่ทำส่วนของตัวเอง
 จ่ายเงินแค่นี้ก็ไม่จ่าย ไม่น่าจะมีสิทธิ์ ดังนั้น บางคนที่ไม่มีสิทธิ์ก็กลายเป็น
 เป็นไม่กล้าเข้ามา หรือว่าไม่มีความคิดและไม่เห็นความสำคัญที่จะต้อง
 ต้องเข้ามา ที่จริงแล้วบุคคลเหล่านี้คือ บุคคลที่ปกครองหรือดูแลเด็ก
 ที่อยู่ในเป้าหมายที่ควรจะทำให้ดีขึ้น คนที่ไม่เข้ามา ไม่ช่วยตัวเอง
 อะไรต่างๆ คือคนละคนกับคนที่ต้องการได้รับการป้อน ไปโกรธคนหนึ่ง
 แล้วไปลงโทษอีกคนหนึ่ง คือเด็กที่ควรจะได้อาหารแล้วไม่ได้ก็ค่อนข้าง
 จะทารุณ เคยคุยกับท่านอาจารย์ทางด้านโภชนาการชาวอเมริกัน
 ท่านหนึ่งเป็นนายแพทย์ คุยกันเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ท่านก็ยังย้ำ
 กับข้าพเจ้าว่า การทำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ไม่ใช่แค่จัดอาหารให้
 เท่านั้น ต้องให้อาหารทางสมองด้วย มีการเตรียมความพร้อมที่จะ
 เข้าสังคม เพื่อศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา หรือในชนบทที่มีระดับ
 อนุบาลที่จัดโดยอนุบาลชนบท แต่การศึกษาไว้ก่อนประถมศึกษานี้ก็

ยังไปไม่ทั่วถึง เพราะยังมีคนส่วนหนึ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น ถ้าใครอยากให้ลูกเรียนอนุบาลก็เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องหาเงินไปจ่ายโรงเรียนเอกชนเอาเอง

หัวข้อต่อไปในเรื่องการศึกษาที่อยากจะทำกล่าวถึงคือ เรื่องการศึกษาสี่ประการได้แก่ พุทธศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา เป็นเรื่องที่ถูกกล่าวกันมานานในหมู่นักการศึกษารุ่นเก่า ในต่างประเทศอีกหลาย ๆ ประเทศที่เคยไปคุยด้วย เขาก็พูดในลักษณะนี้เหมือนกัน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าชอบที่สุด ก็เลยขอกว่าในตรงนี้ ถ้าใครเชิญไปพูดเรื่องการศึกษา นึกอะไรไม่ออก ก็ใส่เรื่องนี้เข้าไปแทรกทุกครั้ง

พุทธศึกษา นั้นหมายถึง ภาควิชาการที่จะต้องสอนนักเรียนให้รู้จักอ่าน เขียน คำนวณ สมัยนี้มีคำที่พูดกันว่า ไม่ควรให้เด็กท่องจำเป็นนกแก้วนกขุนทอง บางครั้งถ้าทำตามข้อคิดนี้มากเกินไป เด็กก็ไม่ท่องอะไร เลยไม่มีข้อมูล ที่จริงก็ต้องให้ข้อมูล มีการฝึกความจำ และฝึกให้ค้นคว้าเป็น คือทราบว่าจะไปค้นคว้าที่ไหน ค้นคว้าอย่างไร จึงจะได้ความรู้ที่ถูกต้อง รู้ต้นตอข้อมูลและสอบเทียบได้ว่า สิ่งที่อ่านที่ ฟังนั้นน่าเชื่อถือแค่ไหน สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องพยายามไม่ให้ขาดคือ ต้องสร้างความสงสัย อันนี้อาจจะผิดกับทางศาสนา ที่คำว่า ความสงสัยข้องใจเป็นกิเลสอย่างหนึ่ง แต่ว่าในกรณีของการศึกษานั้นต้องสร้างความสงสัย ความอยากรู้ ความกระหายความรู้ เมื่อกี้นี้ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยกล่าวถึงนิทรรศการสมเด็จพระเจ้าของปวงชนชาวไทย ก็กับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดา ที่ มศว จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ จึงขอกว่าถึงเรื่องพระองค์ท่านทรงส่งเสริมความอยากรู้ของเด็กให้ฟังสักเล็กน้อย เป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมพุทธศึกษา

สังเกตดูว่าพระองค์ท่านทรงส่งเสริมเรื่องความอยากรู้ของเด็ก

เพราะว่าเมื่อตอนเด็กๆ ข้าพเจ้าเป็นคนอยากรู้อยากเห็น เดินๆ ไปกับใครก็พูดตลอดเวลา แล้วก็ถามๆ นั่นคืออะไร ทำไมแบบนี้ ผู้ใหญ่หลายคนก็รำคาญ ไม่ตอบบ้างล่ะ พระองค์ท่านหันไปดูคนที่ไม่ตอบว่าไม่รู้หรือว่า เด็กถามต้องตอบ ต้องหามาตอบ แล้วท่านก็หันมาอธิบาย เช่น เรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติอะไรต่างๆ ก็เลยไม่แน่ใจว่า ท่านผู้นั้นไม่รู้ หรือว่าเบื่อที่จะตอบ แม้แต่ตอนที่พระองค์ท่านอายุเก้าสิบกว่าแล้ว ท่านก็ยังมี curiosity มีความสงสัยอยู่ตลอดเวลา อย่างเช่น วันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเฝ้า ได้คุยถวายเป็นเรื่องการใช้หญ้าแฝกป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน ท่านก็สนพระทัยอยากจะทำบ้าง ถามว่าหญ้าแฝกนี้ใช้เวลาสักเท่าไรถึงจะเห็นผล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกราบทูลว่า 6 เดือน ท่านก็บอกว่างั้นเหว ท่านไปปรับสั่งวางแผนสั่งคนให้ไปทำ ปรากฏว่าแหล่งของท่านคือที่ดอยตุง กลายเป็นแหล่งที่ใหญ่ที่สุดของการเผยแพร่หญ้าแฝก เรื่องความอยากรู้นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่าว่า ถวายเอกสารอะไรไป ทั้งที่อายุเก้าสิบกว่าแล้ว ยังทรงอ่านทุกเรื่อง แล้วอย่างตอนข้าพเจ้าเด็กๆ ไปเฝ้า มีพีที่ตอนนั้นรับราชการอยู่ต่างประเทศส่งผลไม้ฝรั่งมา ไปเฝ้า ท่านก็ถามว่า รู้จักไหม ทูลท่านว่าไม่รู้จัก ลูกอะไรก็ไม่ทราบ ท่านก็บอกให้ชิม ชิมแล้วท่านก็ไปค้น Encyclopedia อ่านแล้วอธิบาย หรือว่าย้อนไปตอนเด็กๆ กำลังทำการบ้านเรื่องเมฆชนิดต่างๆ ที่ต้องเรียนในวิชาภูมิศาสตร์ ก็นั่งดู แล้วท่องไปบ่นไป ไม่ใช่บ่นแบบดีๆ บ่นแบบชนิดคงไม่ดีกระมัง เพราะชื่อของเมฆจำยาก ท่านก็พาไปที่สารานุกรม Britannica เอามาซื้ออธิบายเพิ่มเติมให้ คือต้องค้นคว้าเพิ่มเติม แม้ว่าท่านมีพระชนม์สูงแล้ว ธรรมดาเขาว่าคนสูงอายุไม่อยากรู้อยากเห็น ท่านก็ยังอยากรู้อยากเห็น เป็นเครื่องที่ช่วยนำชีวิตขึ้นมา เพราะฉะนั้นถ้าเราสอนเด็กให้มีความใฝ่รู้ทางวิชาการ

ก็คงจะอายุยืน ชีวิตมีความสุข

ประการที่สองคือ **จริยศึกษา** หมายถึง การปลูกฝังกลมเกลยให้ผู้เรียนยึดมั่นในศีลธรรมจรรยาที่ดี ที่กล่าวนี้ไม่ใช่ว่าต้องปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาโน้นศาสนา นี้ ซึ่งเป็นเรื่องเสรีภาพส่วนตัวส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ แต่หมายถึง ระเบียบวินัยในชีวิตที่จะต้องอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น เช่น รู้จักเกรงใจ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีความโอบอ้อมอารี อยากร่วมช่วยเหลือผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น มีมารยาทในการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ไม่ใช่ว่าถ้าทำผิดหรือไม่ดีแล้วจะผิดศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียว หากแต่จะทำให้เกิดความวุ่นวาย อยู่ด้วยกันไม่ได้ ตีกันหัวร้างข้างแตก แล้วก็ไม่สบาย เรื่องพวกนี้ที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นเรื่องที่อาจจะสอนกันยาก แต่ต้องพยายามอธิบายให้เห็นความสำคัญ ครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างเรื่องจริยศึกษาในการทำงานที่ดีความมานี่อาจต้องเพิ่มขึ้น เพราะว่าเราต้องเข้าสู่สังคมโลกมากขึ้น ทำอะไรก็ต้องให้ได้มาตรฐานของสังคมโลก เช่น เรื่องลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องกฎหมายระหว่างประเทศ เราต้องรู้จักหลักหรือกฎของสังคมระหว่างประเทศด้วย

ประการต่อไปคือเรื่อง **หัตถศึกษา** เป็นเรื่องที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานเป็น มีทัศนคติที่ดีต่องาน คือเห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงาน มีความรู้และทักษะที่จะหยิบจะจับงาน เป็นเรื่องของการฝึกทักษะอย่างหนึ่ง รวมทั้งฝึกความคิดความสามารถที่จะสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีศิลปะ ทุกคนต้องฝึกให้มีทักษะ มีศิลปะในการทำงาน เพื่อจะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมานั้นหาเลี้ยงชีพได้

ประการสุดท้ายในสี่ข้อนี้ก็คือเรื่อง **พลศึกษา** สุขภาพที่ดีเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะเห็นได้ว่า

องค์การอนามัยโลกได้ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่ ค.ศ.1977 ว่า จะดำเนินการเพื่อให้ "สุขภาพดีถ้วนหน้าใน ค.ศ.2000" ก็เหลือเวลาน้อยมากแล้ว เพียง 4 ปีกว่าๆ ฟังดูแล้วก็น่าหนักใจ เพราะอะไรๆ ทุกคนก็บอกว่า ภายใน ค.ศ.2000 จะทำโน่นทำนี่พร้อมๆ กัน เวียนหัวแย่ แต่ว่าเขาก็ต่างคนต่างทำ เรื่องพลศึกษานี้ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ อย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการบริหารร่างกายด้วย ก่อนนี้ไม่ต้องเน้นเรื่องนี้มากนัก เพราะว่าเด็กมีโอกาสวิ่งเล่นออกกำลังกายตามธรรมชาติ คนที่ทำงานมีการเคลื่อนไหวมากกว่า แต่ปัจจุบันไม่มีใครมีเวลา เด็กก็ไม่ได้วิ่งเล่น ต้องเรียนมาก แถมต้องเดินทาง เสียเวลานานๆ การเรียนก็ต้องเรียนพิเศษ เรื่องเรียนพิเศษเดี๋ยวนี้ก็เรียนกันทั้งนั้น ส่วนการเล่นก็เล่นอยู่กับที่ เช่น เล่นเกมกด วิดีโอ คอมพิวเตอร์ อะไรพวกนี้ การใช้ชีวิตของคนสมัยใหม่ล้วนแต่เป็นการนั่งไม่กระดุกกระดิก อย่างมาฟังนี้ ก็รู้สึกเสียสุขภาพ แล้วก็เคร่งเครียดด้วย เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาก ทำอย่างไรได้ละ เราต้องอยู่โลกแบบนี้ คนเราก็ดูเหมือนจะพยายามปรับตัว เห็นได้ว่ามีความนิยมไปวิ่งเพื่อสุขภาพ ไปสถานบริหารร่างกาย หรืออย่างน้อยก็วิ่งขึ้นกระโดดลงกระโดดเอาก็แล้วกัน เป็นการชดเชย ได้ยินเขาบอกว่า ต่อไปคนต้องนั่งหน้าคอมพิวเตอร์ กดคอมพิวเตอร์ นิ้วจะโต อย่างอื่นไม่ต้องมีก็ได้ แขนขาก็เล็กลีบ สุขภาพเสีย อาจจะไม่เป็นก็ได้ เพราะคนเรานั้นสังคมเป็นอย่างไร มีข้อเสียก็จะปรับตัวเพื่อให้อยู่ได้ คือเอาจนได้ ทรรคนะนี้ก็ต้องคอยดูกันต่อไป

การพยายามปรับตัวทำให้ปัจจุบันมีแนวโน้มเรื่องการนิยมวิ่ง นิยมไปบริหารร่างกายอะไรพวกนี้ แต่ก่อนหากเห็นใครวิ่งๆ อยู่ข้างถนน ก็จะว่าเสียสติ แต่เดี๋ยวนี้จะเห็นว่าสถิติที่ทำแบบนี้ เราควรปลูกฝังเรื่องพลศึกษา เรื่องพละนี้ไม่ใช่ว่าแค่ให้ยึดแขนยึดขา หันซ้ายหันขวา

อย่างเต็มแล้ว ต้องดูแลทางจิตใจด้วย ปลุกฝังเรื่องการออกกำลังกาย และการดูแลทางจิตใจคู่ไปกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

การศึกษาที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศนั้นคือ ชั้นประถมศึกษา ศึกษา เรียกกันว่าเป็นการศึกษาขั้นบังคับ แต่ได้ยินบางท่านเหมือนกันที่บอกว่า มาถึงสมัยนี้ไม่ควรจะมองว่าเป็นการศึกษาขั้นบังคับหรือเทียบบังคับใครในเรื่องโน้นเรื่องนี้แล้ว ควรจะถือว่าเป็นบริการของรัฐที่ทำให้ประชาชนมากกว่า ก็กำลังพิจารณากันอยู่ว่าจะเอาแนวใหม่เรื่องขยายจากหกปีเป็นเก้าปี นึกถึงเหมือนกันว่าประถมศึกษาชั้นหกปีก็ดีแล้ว การศึกษาภาคบังคับขยายโอกาสการศึกษานี้ ยิ่งมากยิ่งขึ้น ขยายเป็นแบบประถม ขยายเป็นแบบมัธยมก็ได้ การศึกษาระดับภาคบังคับ เป็นการศึกษาที่เรามุ่งหวังว่า เมื่อจบแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตได้ หรือว่าเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ เข้าใจภาษาเป็นอย่างดี ในที่นี้หมายถึง ภาษาไทยนั่นเอง ได้ยินมาว่าคนเก่งภาษาไม่เก่งคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ คนเก่งคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ไม่เก่งภาษา เท่าที่เห็นๆ มาดูเหมือนจะไม่จริง ที่เห็นในโรงเรียนประถมศึกษานั้นถ้าไม่รู้ภาษาหรือเด็กอ่อนภาษาจะไม่ได้สักวิชา เพราะฟังไม่รู้เรื่อง สอนว่ายังไงก็ไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นได้ อย่างที่ไปเห็นที่เขาสอนในชั้นประถมศึกษา นอกจากนั้นเคยไปเห็นที่เขาสอนการศึกษาผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ที่ไม่เคยเรียนหนังสือ แล้วมาเรียนชั้นประถมศึกษา ยังรู้สึกว่ายากจนสอนเกี่ยวกับเรื่องการเขียนโครงการ คนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วและไม่ได้เรียนหนังสือมาเป็นปีๆ เขียนโครงการจึงเขียนไม่ค่อยถูก อาจารย์ทางการศึกษาเขาก็บอกว่าจำเป็น เพราะเดี๋ยวนี้หากเป็นชาวบ้านอยู่ห่างไกล ถ้าต้องการอะไรก็เขียนโครงการไป คนอื่นเขาฟังรู้เรื่องเขาถึง

จะช่วยให้ได้ ถ้าไม่รู้จักเขียนโครงการไม่รู้จักรวบรวมความคิด ก็จะไม่ได้อะไรที่ต้องการ การรู้จักเขียนเสนอความต้องการจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากเรื่องภาษาแล้ว ต้องมีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่ดีแล้ว เพราะพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงทุกวิชาต้องใช้คณิตศาสตร์ ในยุคต่อไป ถ้ามีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารพอสมควร รู้กฎระเบียบทั่วไปของสังคม เช่น กฎหมาย เพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบ รู้ระบบการปกครอง เศรษฐกิจ ในระดับพื้นฐาน อย่างเช่น เรื่องระบบสหกรณ์ ที่จริงก็ไม่ใช่เพื่อไปสอนพ่อสอนแม่ แต่ว่าให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ชุมชน หรือบ้านเมืองของตนเอง การสอนวิชาชีพหรือวิชาศิลปะหัตถศึกษาก็สำคัญ เป็นการสอนการใช้มือเป็นทักษะอย่างหนึ่งหรือเด็กกลุ่มหนึ่งที่ได้เห็นมาก็เรียนชั้นประถมศึกษาแล้วต่อมัธยมศึกษาไม่ได้ เพราะไม่มีความสามารถพอ หรือไม่มีกำลังทรัพย์พอ หรืออยู่ในที่ห่างไกลและมีปัญหาต่างๆ เช่น เป็นเด็กชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพวกชาวเขา ไม่มีสัญชาติ ถึงยังไปก็ต้องอยู่ตรงนั้นที่ห่างไกล ก็ควรฝึกอาชีพให้เด็กมีอนาคตสอดคล้องกับงานของผู้ปกครอง หรือพยายามช่วยเรื่องอุปกรณ์เครื่องมือในการประกอบอาชีพ อย่างนี้เป็นต้น

ส่วนเรื่อง **มัธยมศึกษา** และ **อาชีวศึกษา** นั้น ก็เป็นช่วงที่ควรให้รู้วิชาที่เรียนเช่นเดียวกับประถมศึกษา แต่ต้องเน้นเรื่องความสามารถในการศึกษาด้วยตนเองมากขึ้น ให้เข้าใจวิธีเรียนอย่างแท้จริง เรื่องของอาชีวศึกษาเป็นการสร้างช่างเทคนิค ต้องมีความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ก็ต้องทำให้ได้ ให้รู้ว่างานอะไรก็ตามวิชาอะไรก็ตาม ต้องสามารถโยงความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษา การเรียนรู้ภาษาให้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จะเป็นโอกาสให้นักเรียนหาข้อมูลได้กว้างขวาง เท่าที่ได้ไปไหนมารู้

ลึกดีใจว่า นักเรียนปัจจุบันสามารถทำโครงการวิชาการต่างๆ ได้อย่างดี มีความสามารถ คิดเป็นเหตุเป็นผล ตัวอย่างสำคัญของการโยงการปฏิบัติและวิชาการเข้าด้วยกันคือ ได้ไปส่งเสริมวิชาเกษตรในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อไปถึงชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ก็บอกเด็กว่าน่าจะโยงเข้าทฤษฎี คือเข้าห้องสมุด ไปอ่านเอกสาร จะเป็นเอกสารส่งเสริมของทางราชการ หรือเอกสารที่เกษตรกรที่มีประสบการณ์ อาจจะเขียนเอาไว้ แล้วเอามาเปรียบเทียบดู หรือเอาวิธีที่อาจจะไม่ต้องมีคนมาส่งเสริม หรือเอาวิธีที่เขาเขียนเอาไว้มาลองปฏิบัติดูว่า เข้าในกรณีของเราไหม เราลองทำมาแล้วดีไหม ก็เป็นการโยงทฤษฎีกับปฏิบัติเข้าด้วยกันได้

ส่วนเรื่องอุดมศึกษานั้น เท่าที่ดูมาสังคมไทยเห็นความสำคัญของการอุดมศึกษา หรือการได้ปริญญามากจนเกินไป แล้วเหมือนกับระดับอื่นนั้นต่ำต้อย ที่จริงแล้วการศึกษาน่าจะเป็นไปตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพและทำประโยชน์แก่สังคม หรือว่าอยู่ได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม เราควรจะให้โอกาสมากขึ้นแก่ผู้ที่เหมาะสมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะบางคนสมองดีควรจะไปได้ แต่อาจจะด้อยโอกาส ผู้ที่ศึกษาอุดมศึกษาแล้วจะมีโอกาสมากขึ้นในการประกอบอาชีพ พวกที่มีความสามารถพิเศษก็จะได้เป็นนักวิชาการ ซึ่งจะสร้างองค์แห่งความรู้ใหม่ อุดมศึกษานั้นต้องสอนให้รู้สึกในวิชาการและรู้รอบในเรื่องต่างๆ ไป อย่างเราก็อาจจะขาดนักวิชาการในวิชาที่จะสร้างชาติให้เดินไปข้างหน้า เช่นที่กล่าวกันว่า ขาดนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เดี่ยวนี้มีผู้ที่สนใจน้อยลง เพราะวิชาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์หรือ Pure Science นั้นเป็นสาขาวิชาที่เรียนไปแล้ว ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอาจจะได้้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ ที่เรียนง่ายกว่า จึงมีผู้เรียนน้อย ต่างกับเมื่อ

ข้าพเจ้าเป็นเด็ก ใครๆ ก็อยากเรียน ที่จริงแล้วเมื่อจะพัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาบ้านเมืองไปสูงๆ ต้องอาศัยบุคคลที่ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เป็นจำนวนมาก

ประการต่อไปคือ เรื่องของ**ห้องสมุด** เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศนั้น คนไทยจะไม่ค่อยมีนิสัยในการอ่านสักเท่าไร ทั้งๆ ที่การอ่านหนังสือเป็นการหาวิชาความรู้ที่ง่ายและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าวิธีอื่นๆ ทั้งหมด ถ้ามีห้องสมุดให้บริการได้เพียงพอ มีการเชิญชวนให้คนมาใช้ นอกจากนั้นการฝึกหัดวินัยของการใช้ห้องสมุด และการมีตำราหรือหนังสือภาษาไทยที่ดีก็มีความสำคัญมาก เพราะผู้ที่มีการศึกษาระดับพื้นฐานจะให้อ่านภาษาอื่นนอกจากภาษาของตนเองเพิ่มไปอีกหลายๆ ภาษานั้นอาจจะยาก ถ้ามีหนังสือป้อนให้คนอ่าน ก็เป็นการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ปัจจุบันมีสื่ออย่างอื่นนอกจากหนังสือ เช่น ภาพสไลด์ วิดีโอ CD ROM ก็ตาม แต่ดูไปในขณะนี้ หนังสือก็ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญอยู่

ประการต่อไปที่จะกล่าวคือ เรื่อง **สารานุกรมสำหรับเยาวชน** อันนี้ก็เป็นเรื่องโฆษณา เรื่องนี้ว่าจริง ๆ แล้วที่มาบรรยายในวันนี้ก็สืบเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชทานเกี่ยวกับสมเด็จพระย่า ท่านสอนให้รู้จักการค้นคว้าและท่านเองก็ค้นคว้าด้วย สมเด็จพระย่าเล่าว่า เมื่อลูกอยากรู้อะไร ก็พยายามที่จะป้อนให้ได้ จึงไปซื้อสารานุกรมมา ได้ค้นคว้าด้วย สมเด็จพระย่าท่านสอนให้รู้จักการค้นคว้าและท่านเองก็ค้นคว้าด้วย สมเด็จพระย่าเล่าว่า เมื่อลูกอยากรู้อะไรก็พยายามที่จะป้อนให้ได้ จึงไปซื้อสารานุกรมมา ได้ค้นคว้ากันทั้งครอบครัว พอมาในตอนหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่จะมีสารานุกรมในลักษณะนั้นให้คนไทย เป็นภาษาไทยด้วย ท่านบอกว่าตอนนั้นพวกเราลูกๆ อยู่ในวัยเรียนกัน ลูกที่โตหน่อยก็

อาจจะสอนน้องได้ ท่านถึงได้ทำเป็น 3 ระดับ **ระดับเด็กโต** หรือคนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขานั้นโดยเฉพาะ แล้วย่อมาเป็น **เด็กระดับกลาง** และ **เด็กเล็ก** ความจริงก็ไม่ใช่ง่าย ต้องเขียนอะไรที่ทำให้คลุมใจความมากและยาก แต่ต้องเขียนต้องใช้ภาษาที่ให้อ่านเข้าใจง่ายเหมาะกับเด็กเล็ก ก็สามารถทำให้สำเร็จด้วยการที่หลาย ๆ ท่านมาร่วมสนองพระเดชพระคุณกัน ตั้งยี่สิบสามสิบปีแล้วก็ยังไม่เลิก ออกมาเรื่อย ๆ สารานุกรมนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลวิชาการเข้าด้วยกัน ทำให้ง่ายต่อการสืบค้น เรียกตามศัพท์สมัยใหม่ก็เป็นข้อเสนเทศ จะอัญเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะกรรมการเมื่อ 2517 มาอ่านให้ฟังสักสองตอน ความจริงพระราชดำรัสยาว แต่ตัดมาสั้น ๆ ดังนี้

ถ้าสรุปอีกครั้งหนึ่งว่า สารานุกรมนี้สร้างขึ้นเพื่ออะไร ก็จะเป็นหนังสือเกี่ยวข้องกับวิชาทั้งหลายที่มนุษย์ได้ขวนขวายมาตั้งแต่เมื่อโบราณกาล และประมวลขึ้นมาเพื่อที่จะให้อุคนรุ่นหลังสามารถที่จะรับความรู้ต่างๆ ที่สะสมเอาไว้ตามปกติต้องเรียนในโรงเรียนหรือตามสำนักอาจารย์ต่างๆ และโดยที่ครูและอาจารย์ต่างๆ ขาดแคลน สำนักโรงเรียนค่อนข้างจะน้อย เมื่อเปรียบเทียบจำนวนของเยาวชนที่เกิดมา จำต้องให้มีแหล่งของวิชาการที่ผู้ที่จะขวนขวายหาความรู้ความสามารถที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง หรือญาติพี่น้อง หรือเพื่อนฝูงที่มีความรู้มากกว่าหน่อย สามารถที่จะสอนต่อๆ กันไป ไม่จำเป็นที่จะไปเข้าโรงเรียนก็ยังได้ความรู้ได้

อีกตอนหนึ่งนั้นอัญเชิญมาดังนี้

จุดประสงค์ของสารานุกรมนี้ จะพยายามที่จะให้ผู้อ่านผู้ใช้เห็นว่า วิชาการทั้งหลายโยงกันทั้งนั้น มีความเกี่ยวโยงกันทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าคนไหนเรียนวิชาในด้านหนึ่งโดยเฉพาะ จะปฏิบัติงานของตนได้โดยเอกเทศ หรือถ้าไปไกลกว่าจะแสดงให้เห็นว่า คนเราทุกคนต้องมาอาศัยอีกคนหนึ่ง หรือวิชาหนึ่งต้องอาศัยวิชาอื่นมาประกอบด้วย จึงจะได้ผลสำเร็จ

สรุปได้ว่าเป็น Tele-education ไปสู่เด็กที่ด้อยโอกาส แล้วก็เป็นการเชื่อมโยงวิชาการเข้าด้วยกัน ชาวเจ้านั้นเวลาไปที่ไหนก็พยายามเอาสารานุกรมไปแจกตามโรงเรียนประถมมัธยมต่างๆ แต่กลายเป็นว่าวางสำหรับประดับห้องสมุดอย่างหนึ่ง เพราะเป็นของพระราชทานต้องวางไว้ เสียก็จะไม่ดี ถ้าจับมากก็อาจจะเสีย เลยผิดจุดประสงค์ที่ให้ไปเพื่อจะเน้นการให้ความรู้ หรือไม่อีกอย่างหนึ่งเดี๋ยวนี้นี้มีกำหนดว่า ห้องสมุดโรงเรียนระดับนี้ นักเรียนเท่าไร จะต้องมียี่หนังสือจำนวนเท่าไร สารานุกรมเล่มใหญ่ มีข้อมูลเยอะแยะ แต่นับเป็นหนึ่งในเล่ม อาจารย์ก็เลยไม่ชอบใจสักเท่าไร ถ้าจะเอามาแตกเป็นจำนวนเล่มเยอะๆ ก็เป็นผลงานอะไรแบบนั้น

เรื่องต่อไปที่จะพูดก็คือเรื่อง การศึกษาทางไกล เป็นการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ไกลจากสถาบันการศึกษา ก็มีมานานแล้ว เช่น การศึกษาทางไปรษณีย์ การใช้หนังสือ การใช้วิทยุ เป็นต้น เรื่องการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาตลอดชีวิต หรือการศึกษาต่อเนื่อง ในสังคมไทยเรานั้น ก็ใช้กันมานานแล้ว ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเกิดเสียอีก ได้แก่ วิทยุศึกษา เป็นวิทยุที่มีรายการต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เคยเห็นตามโรงเรียนชนบท พอถึงเวลาก็มีตารางให้ว่า ก็โมงถึงก็โมงวันนั้นวันนี้จะมีรายการอะไร แล้วครูก็จะเปิดให้ฟัง อาศัยเป็นอุปกรณ์ช่วยสอนทางการศึกษาได้ นอก

จากนั้น การใช้วิทยุสองทางเหมือนกับวิทยุสื่อสาร พูดติดต่อกันไปมาได้ ไทยเราก็ใช้ แต่ว่าดูจะใช้ทางการแพทย์มากกว่า เช่น แพทย์ทางวิทยุอย่างไปเห็นที่โรงพยาบาลในถิ่นทุรกันดาร ไม่มีหมอ ไม่มีพยาบาล แต่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคนหนึ่งเป็นพนักงานวิทยุ ใครป่วยไข้มา เขาก็ไปที่โรงพยาบาลที่อยู่ในข่ายวิทยุ นั้น อธิบายว่าคนไข้เป็นอย่างไรๆ โรงพยาบาลก็อธิบายการรักษาตามมา ไปเห็นที่ออสเตรเลีย เขามี code อากาศอย่างนี้ๆ ใช้ code นี้ เป็น code ต่างๆ ไปเลย ยาที่จะใช้หรือวิธีการรักษา ก็เป็น code แต่ถ้าอากาศหนักจริงๆ ก็ใช้วิทยุอีกนั่นแหละติดต่อกันไป อาจจะเรียกเฮลิคอปเตอร์หรือพาหนะอะไรต่างๆ มารับของไทยเราก็มีอยู่หลายแห่งเหมือนกัน

แต่ว่าในด้านการศึกษานั้นดูจะยังไม่เคยเห็นทำกันจริงจัง อาจเป็นเพราะมีราคาแพงเกินไป เคยได้ไปเห็นที่ออสเตรเลีย ใช้วิทยุสำหรับสอนเด็กที่อยู่ตามสถานีปศุสัตว์ (Cattle Station) ประเทศของเขากว้างใหญ่ไพศาล แต่จำนวนคนน้อย อย่างครอบครัวหนึ่งอาจไปอยู่ในที่ห่างไกลความเจริญ ไม่สามารถที่จะส่งเด็กไปโรงเรียนได้ เขาต้องการเอาเด็กไว้กับพ่อแม่ ก็เลยมีบริการที่ช่วยให้เด็กมีวิทยุชนิดสองทางโต้ตอบกับครูได้ คนที่ช่วยเด็กอยู่ที่บ้านอาจจะเป็นคนแม่ หรือว่าลูกจ้างซึ่งบางทีจบมัธยมต้น ก็สามารถช่วยเด็กได้ เพราะมีครูกำกับอยู่ พอถึงปีหนึ่ง ครูก็จะทัวร์เที่ยวไปเยี่ยมลูกศิษย์ ซึ่งไม่เคยเห็นหน้ากัน ก็ได้เห็นหน้ากันปีละครั้ง

ส่วนการสอนทางโทรทัศน์นั้นก็เห็นทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่สอนทางโทรทัศน์ก็สอนดีเหมือนกัน มหาวิทยาลัยเปิด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมศาสตร์ ก็ใช้การสอนทางโทรทัศน์กันมาก ปัจจุบันมีสื่อต่างๆ อยู่มาก เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ วิดีโอ ภาพยนตร์ CD ROM

และยังสามารถสอนได้ด้วย การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมในระบบเดียวกันกับที่ใช้ประชุมทางไกล หรือ Teleconference เช่น ที่เคยไปเห็นมาในนิทรรศการ IT เฉลิมพระเกียรติที่ NECTEC จัดขึ้นที่ ESCAP เมื่อเดือนมิถุนายนปีนี้ (พ.ศ.2538) มีโรงเรียนมัธยมมาสาธิตการสอนแบบนี้ โดยโรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี สอนร่วมกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก ใช้ครูคนเดียว ครูของโรงเรียนสวนกุหลาบ นนทบุรี ครูที่สอนถามอะไรไป เด็กทางตากก็ตอบได้ด้วยการแฟกซ์มา นอกจากนั้นดาวเทียมยังฉายให้เห็นภาพห้องเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตากด้วย นักเรียนทั้งสองห้องซึ่งอยู่ห่างกันก็เป็นเพื่อนกันคุยโต้ตอบกัน เรียกกันไปมา เลยสนิทสนมกันได้เป็นอย่างดี การสอนแบบนี้อาจจะดีในแง่ที่ว่า ครูในวิชาที่หายากมีความสามารถในการสอนแทนที่จะให้สอนที่โรงเรียนนั้นอย่างเดียว ก็ให้มีลูกศิษย์เพิ่มมากขึ้นในโรงเรียนอื่น มีโอกาสช่วยสอนได้กว้างขึ้น นักเรียนที่อยู่ห่างไกลนอกรๆ ก็ได้โอกาสได้ครูที่มีคุณภาพ แต่ก็ไม่รู้เหมือนกันว่า มีการวิจัยทางวิชาการมากน้อยแค่ไหน เช่น ประเมินผลว่าใช้ระบบนี้เรื่องค่าใช้จ่ายคุ้มทุนหรือไม่ เพราะจ่ายมหาศาลจริงๆ ข้อดีข้อเสียอื่นๆ เป็นอย่างไรงานวิจัยนี้ไม่ทราบว่ามีหรือเปล่า เพราะไม่ได้ติดตาม

ในระดับมหาวิทยาลัยก็มีการตกลงกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีบริษัทเป็นผู้ดำเนินการในลักษณะนี้ แต่ก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่าย หรือเรื่องช่วงเวลา อย่างเรานอน อเมริกาตื่น หรือเรื่องหลักสูตรเบื้องต้นต่างกัน ความเข้าใจก็อาจจะสื่อกันไม่ดีหรือไม่ตรงกันนัก เมื่อตอนที่ไปรับปริญญาที่ติดมศคที่มหาวิทยาลัยอะเบอร์ดีน ในสกอตแลนด์นั้น ได้คุยกับท่านอธิการบดี ท่านเล่าให้ฟังถึงเรื่องการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยอะเบอร์ดีน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในระบบปิด บรรยายในชั้นเรียนและในระบบเปิด

สอนทางไกลด้วย โครงการมีหลักสูตรต่างๆ สอนผ่านทางวิทยุสื่อสาร ซึ่งจะเป็นลักษณะสองทาง แล้วก็มีการสอนทางภาพด้วย คือเขาใช้ไวท์บอร์ดแบบที่ติดเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งทางหนึ่ง แล้วก็ไปเห็นอีกทางได้ด้วย พอทำแล้วเขาบอกว่ามีประโยชน์ ได้ประสบการณ์ทางเทคนิคในการใช้เครื่องมืออะไรต่างๆ พวกนี้ ในการส่งข้อมูล พัฒนาเครือข่าย

การศึกษาทางไกลก็มีการออก course ใหม่ ๆ หรือว่าใช้ course เก่า แต่ว่าปรับปรุงให้เข้ากับ Telecommunication Technology อาจารย์กับนักเรียนได้ศึกษาร่วมกัน เป็นบริการที่ถึงชุมชนชนบทเล็กๆ เพราะต้องดูสภาพภูมิศาสตร์ของสกอตแลนด์ พอขึ้นไปทางตอนเหนือจะเป็นเกาะเล็กๆ ที่มีคนอาศัยอยู่เพียงเกาะละไม่กี่คน หรือบางทีเขาก็ตั้งใจจะขยายการบริการ ไปถึงพวกพนักงานที่ทำงานอยู่ในแท่นขุดเจาะน้ำมันในทะเลเหนือ อย่างนี้เป็นต้น ก็เป็นการพัฒนาชาติบ้านเมือง พัฒนาบุคลากรอย่างหนึ่ง ตอนนี้เขาบอกว่ามี 23 ศูนย์ที่มีการศึกษาร่วมกัน เขาอาศัยศูนย์จากเกาะใหญ่ๆ เป็นแม่ข่าย แล้วส่งต่อไปที่เกาะเล็กๆ มีอุปกรณ์การสอน มีสื่อ เช่น เทป หนังสือเรียน และถ่ายเอกสารบทความต่างๆ ส่งไป เขากำลังศึกษาเรื่องของ Cost Effective การโยงกับเรื่องของการศึกษาในท้องถิ่น ทำวิจัยเกี่ยวกับวิชาเดียวกันที่สอนต่างวิธีกัน ผลของการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่เรียนด้วยวิธีทางไกลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย เขาคิดว่าอาจเป็นเพราะระหว่างที่อยู่ในการทดลองก็ได้ทุ่มวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เต็มที่ อีกประการหนึ่งคนที่เรียนทางไกลนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่หน่อย มีแรงจูงใจที่อยากเรียนอยากรู้มากกว่าเด็ก เจ้าหน้าที่คืออาจารย์ก็ตั้งใจมาก ทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น พัฒนาซอฟต์แวร์ต่างๆ ส่วนนักศึกษา ก็พัฒนาความสามารถเรื่อง

การใช้เครื่องมือเครื่องมือต่าง ๆ ไม่ต้องเอาช่างเทคนิคไปคุม แต่ก็ยังมีปัญหามากในช่วงที่ทดลองนี้ เรื่องความสามารถของสายโทรศัพท์ สังเกตว่าในเรื่องของอิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณเสียงจะสูญเสียสัญญาณภาพคือไวท์บอร์ดอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้ ภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ยังมา แต่ว่าเสียงชอบเปิด ๆ ดับ ๆ ก็ลำบากเหมือนกัน แต่เขาก็ยังพัฒนาต่อไป

เรื่องสุดท้ายที่อยากจะกล่าวถึงคือ เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information Technology หรือ IT ก้าวหน้าไปมาก คอมพิวเตอร์กลายเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการใช้ประมวลผลข้อมูลในทุกๆ ด้านทุกสาขาวิชา ชีวิตของผู้คนต้องเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์มากขึ้น คงจะยากที่ว่าทำอะไรแล้วไม่ใช้คอมพิวเตอร์ การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์จึงมีประโยชน์ ผู้ที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ หรือมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะป็นสาขาวิชาซีพีดี จะได้เปรียบกว่าคนอื่น หางานทำได้ง่ายขึ้น ในส่วนตัวข้าพเจ้าพยายามสนับสนุนเรื่องนี้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ได้ทดลองร่วมกับสมาพันธ์สารสนเทศ ลองจัดสอนในโรงเรียนต่างๆ ที่พยายามลองก่อน คือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งก็คงรู้กันว่า เป็นโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ขณะนี้ขยายถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในบางโรงเรียนที่มีความพร้อม นักเรียนที่มาอยู่ที่โรงเรียนนี้เป็นนักเรียนชาวเขา หรือนักเรียนที่ยากจนด้อยโอกาส หรือห่างไกลการคมนาคม ได้ลองจัดชั้นสอนเรื่องการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขึ้นมา เท่าที่ผ่านมาได้ผลอย่างดี จะช่วยให้นักเรียนมีวิชาซีพีดีต่อไปเพิ่มขึ้น อีกอย่างจะได้ช่วยในการศึกษาชั้นสูงต่อไป และช่วยในงานด้านบริหารของโรงเรียนตามโรงเรียนเหล่านี้มักจะมีกิจกรรมวิชาชีพ ระหว่างเรียนเขาก็ตั้งเป็นบริษัทต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกหัดประกอบอาชีพ การรู้

คอมพิวเตอร์จะช่วยมากเรื่องการทำบัญชีของบริษัทจำลองที่ทำขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังพูดกันเสมอว่า ควรจะมีหลักหรือระเบียบในการเรียนการใช้คอมพิวเตอร์บ้าง เช่น คนที่เรียนน่าจะรู้หลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ หรือการใช้เพื่อให้รู้จักจักและถนอมเครื่องเป็น เรื่องของจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์ อย่างนี้ว่าเป็นของไม่มีชีวิต อยากจะทำอะไรก็ทำได้ ควรจะถนอมเพื่อให้ใช้ได้นานๆ ตอนที่เรียน หัดพิมพ์ดีดนั้น ไม่จำเป็นต้องเรียนหรือฝึกจากคอมพิวเตอร์ สมมุติให้คอมพิวเตอร์ได้ก็อาจจะให้ได้ไม่กี่เครื่อง เขาไปเรียนหัดพิมพ์ดีดมาก ก็เสีย คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ซับซ้อน เวลาเสียแล้วจะแก้ยากมากกว่าอุปกรณ์ที่เป็นลักษณะ mechanic หรือเครื่องกล ถ้าซ่อมก็น่าจะซ่อมกับเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดาไปก่อน ความคิดนี้ไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับ เขาอยากได้ที่เป็นคอมพิวเตอร์นี้ไปหัดพิมพ์ดีดเลย ทั้งๆ ที่ตอนซ่อมพิมพ์ดีดก็แค่จำแป้นได้ ก็สามารถพิมพ์ได้ หัดพิมพ์ให้รวดเร็วได้ นอกจากนั้น ควรวางระเบียบเรื่องการผลัดกันใช้ ไม่น่าจะเอาไปเล่นเกมส์ เพราะอาจจะเกิดไวรัสแล้วแก้ยาก อะไรอย่างนี้ อีกอย่างเวลาจะจัดทำห้องคอมพิวเตอร์บางทีก็ยุ่งุ่นวาย กังวลอยู่กับการจะต้องสร้างห้องแอร์ ซึ่งจะต้องเสียค่าไฟมาก คิดว่าถ้าไม่ทำห้องแอร์ก็จะไม่ได้คอมพิวเตอร์ ซึ่งก็ไม่ใช่ เท่าที่ได้ถามผู้รู้ เครื่องสมัยนี้ไม่ต้องอยู่ห้องเย็นเฉียบเหมือนอย่างสมัยก่อน ใช้ห้องธรรมดาพื้นปูกระเบื้องยางก็พอใช้ได้แล้ว

นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษา เข้าใจว่าน่าจะเข้ากับหัวข้อพอสมควร เพราะตั้งหัวข้อเอาไว้กว้าง คือการศึกษากับการพัฒนาประเทศ ทำอะไรเกี่ยวกับการศึกษาก็เป็นการพัฒนาประเทศ ทั้งนั้นขอยุติเพียงเท่านี้ ขอขอบคุณที่ทนเสียดสุขภาพและเคร่งเครียดนั่งฟังเป็นเวลานาน

ในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครบ 24 ปี ในวันที่ 29 มิถุนายน 2541 ฝ่ายศิลปวัฒนธรรมได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือพิเศษ 2 เล่ม คือ "การศึกษากับการพัฒนาประเทศ" สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาเนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 7 พฤศจิกายน 2533 และหนังสือ "จากอธิการบดีถึงชาว มศว เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครบ 24 ปี 29 มิถุนายน 2541" ของท่านอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธเทพพรหมบุญ เล่มแรกเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 2 เพื่อหวังให้แนวคิดของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทางด้านการศึกษาได้ส่งผลไปสู่กระแสความคิดทางด้านการศึกษาของชาติที่กำลังอยู่ในช่วงเวลาของการพัฒนาครั้งสำคัญในสังคมไทย ทั้งกระแสรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนและกระแสวิถีปฏิบัติทางเศรษฐกิจในสังคมไทยขณะนี้ ส่วนฉบับที่สอง เป็นสิ่งที่ท่านอธิการบดีพยายามที่จะสื่อสารกับประชากรในชุมชน มศว บอกถึงความมุ่งมั่นในห้วงเวลาของการบริหารงานประมาณ 1 ปีที่ผ่านมา และความพยายามต่อไป

ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
9 มิถุนายน 2541

"สังคมไทยเห็นความสำคัญของการอุดมศึกษา
หรือการได้รับปริญญามากจนเกินไป แล้วเหมือนกับ
ระดับอื่นนั้นต่ำต้อย ที่จริงแล้วการศึกษาน่าจะเป็นไป
ตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพ
และทำประโยชน์แก่สังคม หรือว่าอยู่ได้อย่างมีความสุข"